

Integracja gospodarcza w regionie Azji i Pacyfiku w XX I w. Kierunki, współpraca, rywalizacja mocarstw

dr Stanisław Czesław Kozłowski

Wdział Nauk Humanistycznych, Zakład Studiów Azjatyckich
Uniwersytet Humanistycznospołeczny SWPS

APEC (1989)

Strategie Integracji gospodarczej:

Porozumienia handlowe (PTAs)

Liberalizacja handlu w skali globalnej: 2001

Runda Doha (WTO)

TPP **CPTPP * RCEP * FTAAP * IPEF**

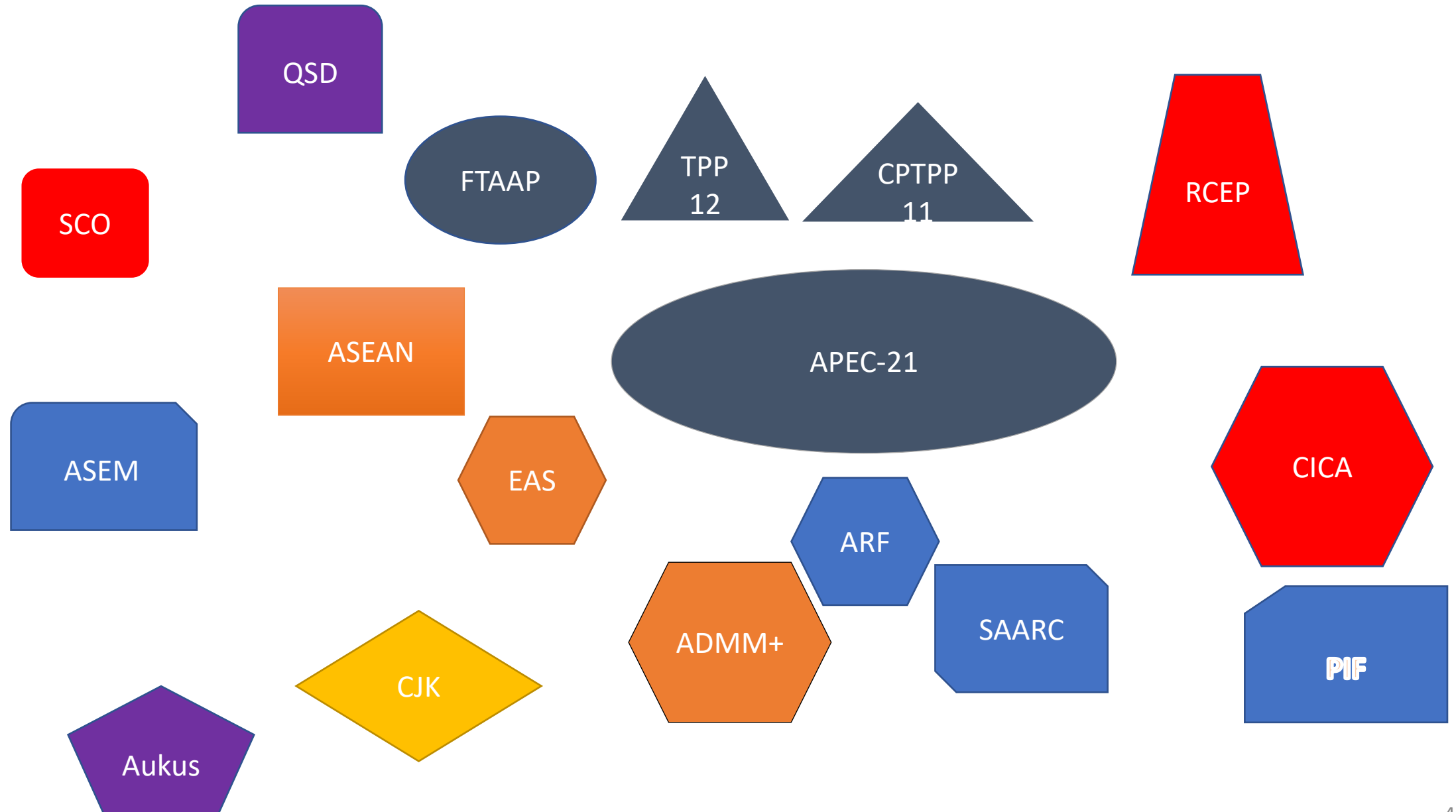
Jakkolwiek u podstaw wymienionych porozumień legły przede wszystkim **interesy gospodarcze**, to w odniesieniu do każdego z nich widoczny jest znaczący **wpływ czynników polityczno-strategicznych**, w tym związanych z przekształceniami w globalnym układzie sił i **rywalizacją wielkich mocarstw**, zwłaszcza **USA i Chin** czy **krzyżującymi się w regionie wektorami żywotnych interesów Indii, Japonii, Australii oraz państw ASEAN**.

Integracja gospodarcza – etapy

Poszczególne etapy integracji gospodarczej to:

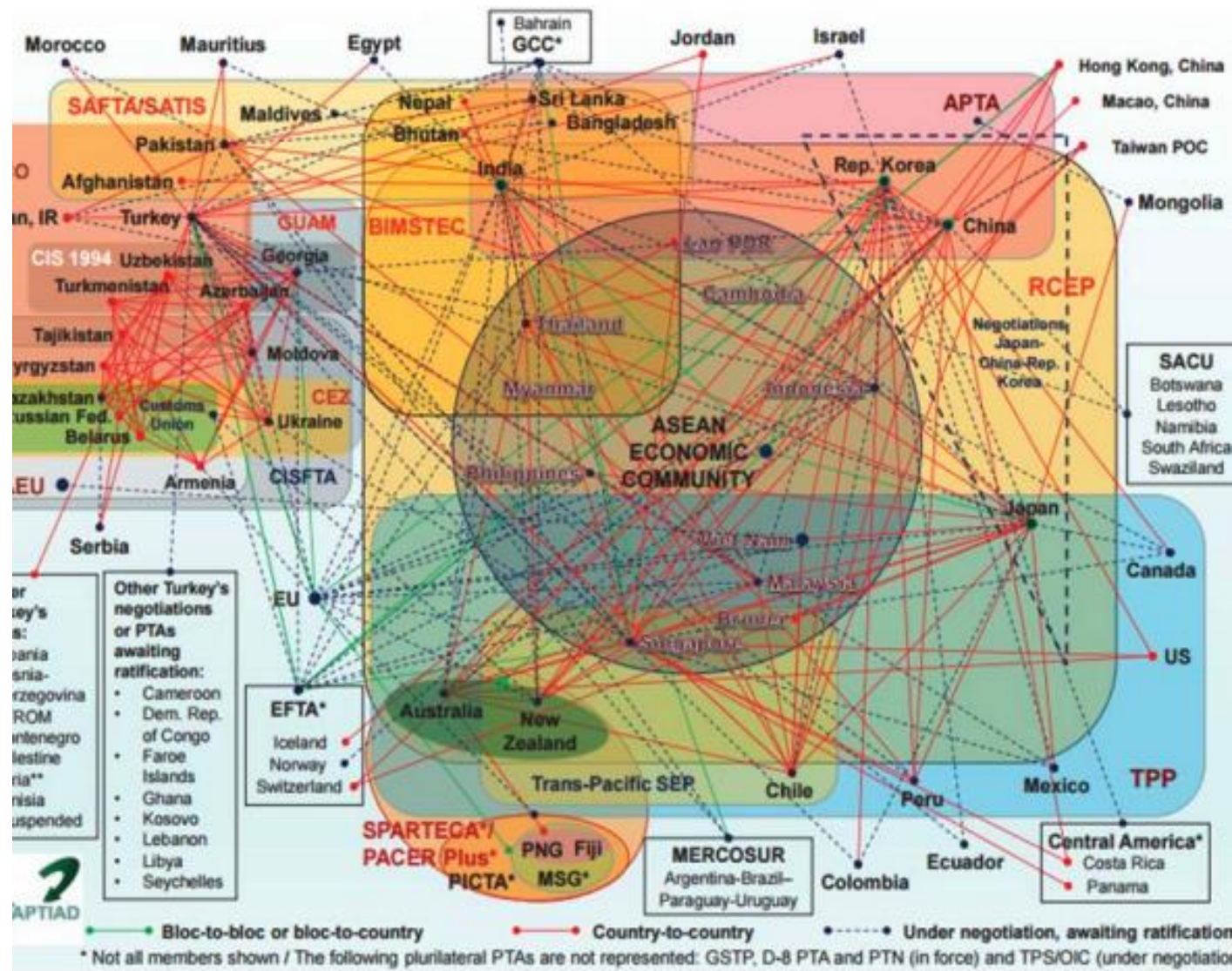
- **obszar wolnego handlu,**
- **unia celna,**
- **wspólny rynek,**
- **unia gospodarcza z jednolitym rynkiem wewnętrznym,**
- **unia walutowa.**

ACRONIMY NIEKTÓRYCH INICJATYW INTEGRACYJNYCH I ORGANIZACJI

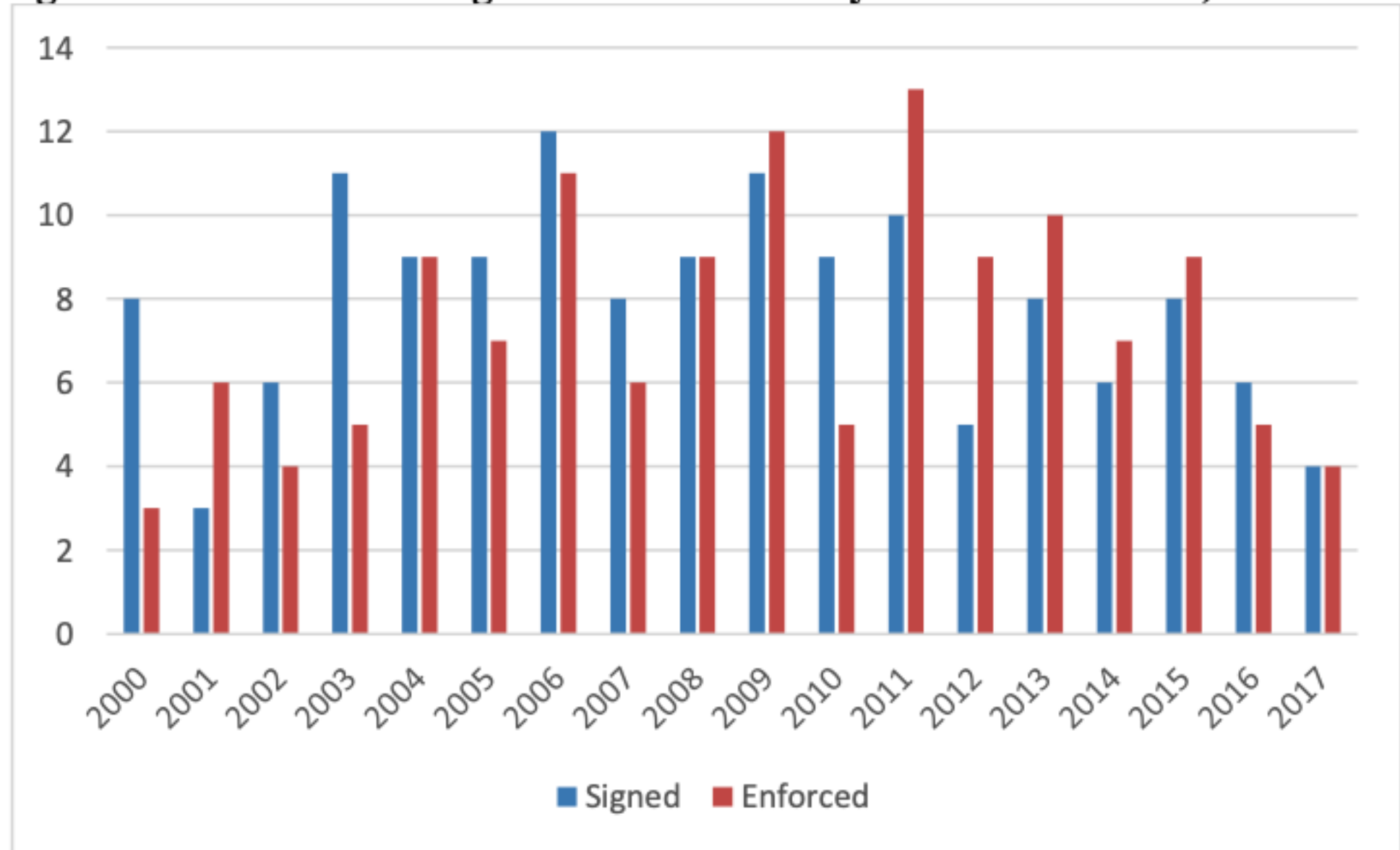
"Asian noodles Bowl"

- **Preferencyjne umowy handlowe (PTAs)** - ostatnie dwie dekady. Zawierane w celu zmniejszenia kosztów handlu między krajami Azji i Pacyfiku.
- **„Asian Noodles Bowl”**. Od 2016 r. kraje Azji i Pacyfiku uczestniczyły w **169 PTAs** z ogólnej liczby **267** (dane WTO) obowiązujących na całym świecie (63 %). „Miska azjatyckiego makaronu”.
- WTO - <https://www.wto.org/index.htm>
- Funkcjonowanie PTAs oznacza nierzadko nakładające się regulacje prawne przy transakcjach biznesowych.
- Cele porozumień: obniżenie taryf i poprawa dostępu do rynku partnerów.
- **Konsolidacja PTAs** polegać winna na zmniejszeniu ich liczby i złożoności zapisów.
- Kierunek - **Megaregionalne Umowy Handlowe**.

Source: ESCAP [2016c].

Figure 1.2. RTAs/FTAs signed and enforced by APEC economies, 2000–2017

FTA = free trade agreement; RTA = regional trade agreements.

Source: Member-economy sources and official websites; APEC PSU staff tally.

Uwarunkowania procesu integracji gospodarczej w regionie Azji i Pacyfiku

Przemieszczenie się do regionu Azji i Pacyfiku globalnej grawitacji strategiczno-politycznej i gosp.

Region jako całość pozostaje motorem globalnego wzrostu gospodarczego

Wysokie tempo wzrostu gospodarczego

Kluczowy czynnik przekształceń - Chiny

Głębokie przeobrażenia cywilizacyjne

Śmiałe projekty infrastrukturalne i urbanizacyjne

Imponujące rezultaty implementacji technologii cyfrowych

Zwiększająca się intensywność rywalizacji wielkich mocarstw
Wizja sino-centricznego porządku

Wysoka aktywność dyplomatyczna gospodarcza światowego establishmentu polityczno-gospodarczego, przedstawicieli światowych korporacji, SMEs

Rozbudowa zdolności militarnych wielu państw Azji i Pacyfiku
Zaostrzające się spory terytorialno-morskie

Morskie szlaki handlowe AiP stanowią kluczowe arterie globalnej gospodarki, co odzwierciedla fakt, że **60 % całego handlu morskiego przemieszcza się tranzytem przez wody Oceanu Indyjskiego i Oceanu Spokojnego.**

Region _ Azji i Pacyfiku

- **Cztery z sześciu największych gospodarek świata:** USA, Zjednoczone, Chiny, Japonia i Indie a kraje wspólnoty **ASEAN** tworzą strefę najszybciej rozwijającą się gospodarczo w skali świata.
- Morskie szlaki handlowe AiP stanowią kluczowe arterie globalnej gospodarki, co odzwierciedla fakt, że **60 % całego handlu morskiego przemieszcza się tranzytem przez wody Oceanu Indyjskiego i Oceanu Spokojnego.**

APEC

- APEC spans four continents
- APEC is home to almost half the world's population

- **APEC** (*Asia-Pacific Economic Co-operation*, pol. *Wspólnota Gospodarcza Azji i Pacyfiku*) – luźny układ integracyjny dotyczący współpracy gospodarczej krajów Azji i obrzeży Pacyfiku, powołany w **1989 r. w Canberze** podczas nieformalnego spotkania 6 państw członkowskich ASEAN i Australii, Nowej Zelandii, Kanady, USA, Japonii i Korei Południowej.
- Sekretariat APEC został utworzony w **1993** roku zlokalizowany w Singapurze.
- Szczyt APEC organizowany jest corocznie od 1993.
- **APEC nie jest organizacją międzynarodową** (taką jak Unia Europejska), ani także nie zamierza o taki status się ubiegać. **Współpraca w ramach APEC opiera się wyłącznie na deklaracjach politycznych**, podmiotami są gospodarki narodowe państw członkowskich.
- **Deklaracje** przyjmowane podczas posiedzeń szefów państw i rządów oraz odrębnych posiedzeń **podczas dorocznych spotkań państw członkowskich**. W kręgu państw APEC nie są zawierane żadne umowy państwowe. Działalność APEC opiera się na podejmowaniu konsensusu wyłącznie w kwestiach spornych.

USA zwrot ku Azji

- **W lutym 2009 r. sekretarz stanu USA, Hillary Clinton** odbyła swoją pierwszą zagraniczną podróż do Azji, podczas której doszło do pierwszej wizyty sekretarza stanu USA w siedzibie sekretariatu ASEAN w Dżakarcie. Następnie sekretarz uczestniczyła w Forum Regionalnym ASEAN (ARF) i podpisała dokument przystąpienia Stanów Zjednoczonych do Traktatu o wzajemnych stosunkach i współpracy (*Treaty of Amity and Cooperation, TAC*).
- **Prezydent Obama w listopadzie 2009 r.** uczestniczył w dorocznym szczycie APEC w Singapurze oraz złożył wizytę na Filipinach, w Indonezji, Chinach, Japonii i Korei Południowej.
- **W marcu 2010 r. B. Obama odbył swoją drugą podróż do Azji**, tym razem odwiedzając Guam, Australię i Indonezję.
- **W styczniu 2011 r. odbył się pierwszy dwustronny dialog strategiczny** między Stanami Zjednoczonymi a Filipinami, dotyczący bezpieczeństwa na morzu,
- **w czerwcu 2011 r. w Honolulu odbyła się inauguracyjna runda konsultacji amerykańsko – chińskich na temat Azji i Pacyfiku**, w której uczestniczyli zastępca sekretarza stanu USA, Kurt Campbell i wiceminister spraw zagranicznych Chin, Cui Tiankai.

Strategia B. Obmy - Pivot to Asia (2011)

- **Hillary Clinton, *America's Pacific Century***, <http://foreignpolicy.com/2011/10/11/americas-pacific-century/>
Nowe spojrzenie na region Azji i Pacyfiku oraz Oceanu Indyjskiego, w którym zwracała uwagę na przestrzeń dającą się wyodrębnić **nie tylko geograficznie, ale także ze względu na coraz bardziej widoczną dynamikę polityczno-strategiczną i gospodarczą dynamiki**.
- Wizja, biorąca za podstawę potencjał regionu Azji i Pacyfiku, określanego także jako **Indo-Pacyfik**, który postrzegany był jako potencjalnie **główna siła napędowa globalnej polityki**.
- Region **rozciągający się od subkontynentu indyjskiego do zachodnich wybrzeży obu Ameryk**, obejmuje dwa oceany - Pacyfik i Indyjski, które są coraz bardziej powiązane ze sobą i to nie tylko od strony nawigacji morskiej, ale także w aspekcie strategicznym.
- Region Indo- Pacyfiku to obszar, gdzie w opinii obserwatorów osadzają się punkty strategiczno – politycznej i gospodarczej grawitacji świata, gdzie żyje **ponad połowa światowej populacji**, a do roku 2050 7 na 10 osób będzie według szacunków mieszkać w tym regionie.

Geneza TPP

- TPP wywodzi się z systemu handlu przyjętego w umowie **P4 - Transpacific Strategic Economic Partnership Agreement** (2005) podpisanej przez Brunei, Chile, Nową Zelandię i Singapur w ramach APEC.
- **USA przystąpiły właśnie do porozumienia TSEP (P4) w 2009** i w ten sposób rozpoczęły się negocjacje nowego porozumienia tj. TPP. <https://ustr.gov/schwab-statement-launch-us-negotiations-join-trans-pacific-strategic-economic-partnership-agreement>

Założenia strategów USA

- TPP - ekonomiczny instrument realizacji strategii Pivot to Asia, mającej stanowić remedium i przeciwwagę dla rosnących Chin.
- Umowa TPP miała pomóc w otwarciu zamkniętych sektorów gospodarki Japonii, Wietnamu i Malezji, w których protekcjonizm, przedsiębiorstwa państwowe i działania afirmatywne oparte na pochodzeniu etnicznym ograniczały penetrację komercyjną USA.

Japonia: TPP
jako element
strategii
umocnienia
własnej pozycji
w rozgrywce z
Chinami.

- **Rząd S. Abe** dostrzegł, że **znaczenie TPP** wychodzi poza sferę czysto ekonomiczną, a włączenie się do tego projektu pozwoli na uczestnictwo w tworzeniu nowego porządku gospodarczego i umocnienie *status quo* w regionie Azji i Pacyfiku.
- Tokio uwikłane w terytorialny konflikt z Pekinem wokół wysp Senkaku/Diaoyu widziało **szansę wykorzystania TPP jako elementu w strategii działań mających na celu wzmocnienie własnej pozycji w rozgrywce z Chinami.**
- Nową sytuację w tym względzie wydawał się tworzyć oficjalnie zaanonsowane przez **chińskie ministerstwo handlu** stanowisko, że **kwestia przystąpienia do TPP będzie rozważona.** Była to do pewnego stopnia doraźna reakcja, na decyzję Japonii, w tym odzwierciedlenie obaw Pekinu, iż zaangażowanie Japonii w TPP może mieć negatywny wpływ na tempo negocjacji trójstronnej umowy o wolnym handlu z udziałem Chin, Korei Płd. i Japonii.
- Po siedmiu latach sprawa ponownie stała się aktualna. **Premier Li Keqiang oświadczył (28 maja 2020 r.), że Chiny są skłonne rozważyć przystąpienie do największego paktu o wolnym handlu w regionie Azji i Pacyfiku – CPTPP,**

IMPASS

- Zasadność podnoszonych m.in. w USA zastrzeżeń wobec Japonii potwierdził w dużym stopniu **impas, jaki nastąpił za przyczyną Japonii, która nie była gotowa na otwarcie rynku** w stopniu analogicznym do przyjętego przez inne kraje, uchylając się tym samym od realizacji wcześniej poczynionych deklaracji. **Blokady nie udało się przełamać w trakcie rozmów i wizyty B. Obamy w Azji w listopadzie 2014 r.**, co odsunęło perspektywę finalizacji porozumienia.
- Dodatkowo **przyczyniła się do tego również krytyka TPP na amerykańskiej scenie wewnętrznej, na której związki pracownicze podnosiły zarzut braku transparentności negocjacji**, a grupy kongresmenów domagały się przyjęcia zapisów zwalczających nieuczciwe praktyki podnoszenia konkurencyjności eksportu poprzez manipulacje kursami walut.
- Sprzeciw wobec zamiarów włączenia do TPP Japonii wyraziła **grupa ponad trzydziestu kongresmanów**, Przedstawiciele amerykańskiego przemysłu samochodowego, z uwagi na utrudnienia w dostępie do rynku Japonii. Zapowiedzieli także sprzeciw wobec TPP, ostateczne poparcie uzależniając od pozytywnego podejścia pracowniczych organizacji przemysłu stalowego.

Taktyka Obamy

- **Wejście w życie porozumienia**, wymagało ratyfikacji przez co najmniej **6 państw - sygnatariuszy**, przy czym dodatkowym warunkiem był wymóg, by ich liczony łącznie **PKB wynosił 85 % produktu wytwarzanego przez wszystkie państwa uczestniczące w projekcie TPP**. Tym samym ratyfikowanie porozumienia przez USA, z uwagi na wielkość gospodarki amerykańskiej (56 % łącznego GDP krajów TPP), miało kluczowe znaczenie, a brak ratyfikacji oznaczał blokadę całego porozumienia.
- **Taktyka jaką zastosował B. Obama**, m.in. z uwagi na silne opory ze strony jego własnego obozu politycznego wobec TPP polegała na tym, iż Kongres USA miał zająć się ratyfikacją w ostatnich dniach jego prezydentury (tzw. *lame duck session*) z wykorzystaniem „szybkiej ścieżki” na podstawie aktu o utworzeniu Urzędu Promocji Handlu (**Trade Promotion Authority, TPA**).
- Prezydent **Obama zakładał, iż będzie to możliwe dzięki poparciu, doceniających wagę ekspansji handlowej kongresmenów Partii Republikańskiej**, tym bardziej, że symulacje ekspertów wskazywały, iż porozumienie TPP przyniesie korzyści globalne na poziomie około 223 mld USD rocznie, a wpływy USA winny zwiększać się o 77 mld USD w stosunku rocznym.

Trade Promotion Authority (TPA)

- Utrzymujący się od końca 2013 r. impas w negocjacjach TPP został przełamany poprzez przyjęcie w Kongresie USA **29 czerwca 2015 r. aktu ustanawiającego instytucję Trade Promotion Authority (TPA)**, definiującą cele i wymogi negocjacji. W efekcie oznaczało to stworzenie tzw. szybkiej ścieżki proceduralnej, pozwalającej na ostateczną decyzję amerykańskiego Kongresu i formalną ratyfikację porozumienia w całości i bez poprawek bądź też jego odrzucenie.
- Zgodnie z przyjętą regulacją, obie izby Kongresu, a więc **Izba Reprezentantów i Senat mogą w głosowaniu zatwierdzić lub odrzucić przedłożone przez administrację porozumienie**, ale nie mogą go zmieniać.
- Ustanowienie TPA otworzyło drogę do zakończenia negocjacji i **parafowania uzgodnionego tekstu porozumienia, co miało miejsce w Atlancie w październiku 2015 r.**
- Ostatecznie porozumienie **TPP podpisane zostało, po niemal sześciu latach negocjacji, 4 lutego 2016 r. w Auckland w Nowej Zelandii, pełniącej rolę depozytariusza umowy.** Jednak zmiana na urządzie prezydenta USA, spowodowała, iż nie mogło być ono ratyfikowane.

TPP- najbardziej ambitna umowa o wolnym handlu w okresie powojennym

TPP to kompleksowe porozumienie, które obejmuje postanowienia dotyczące:

- obniżania barier w handlu i inwestycjach
- towary i usługi, a
- handel cyfrowy,
- przedsiębiorstwa państwowe,
- prawa własności intelektualnej,
- spójność regulacji oraz zagadnienia pracy i środowiska.

Łącznie 12 państw członkowskich TPP wytwarzało prawie 40 % światowego PKB. Kraje TPP to 36 % dwustronnego handlu towarami i usługami Stanów Zjednoczonych.

TPP reklamowane jako porozumienie „złotych standardów”

Zostało uznane jako porozumienie „złotych standardów”, ponieważ szło dalej niż klasyczne porozumienia handlowe:

- zniesienie barier pozataryfowych,
- wyśrubowanych standardy
- w zakresie prawa pracy,
- ochrony środowiska,
- własności intelektualnej i zamówień publicznych.

Kluczowy instrument ekonomiczny kończącej się fazy strategicznej równowagi prezydenta USA Baracka Obamy w stosunku do Azji.

TPP wykluczało Chiny, główną potęgę azjatycką i drugą co do wielkości gospodarkę świata

Łącznie 12 państw członkowskich TPP wytwarzało prawie 40 % światowego PKB. Kraje TPP to 36 % dwustronnego handlu towarami i usługami Stanów Zjednoczonych.

Overthrown Obama's Lmae Duck plan

Mitch McConnell

/przywódca większości senackiej/ powiedział po zwycięstwie Trumpa

- Nie ma szansy na to, żeby porozumienie poddać procedurze ratyfikacji podczas ostatnich miesięcy urzędowania Obamy.
- Od D. Trumpa zależy, czy zawarta będzie jakakolwiek umowa handlowa.

Speaker Izby Reprezentantów **Paul Ryan**

/popierał umowy handlowe, w tym TPP/ powiedział:

- Nie przekaze TPP w obecnej wersji,
- Nie planuje poddać jej pod głosowanie w Izbie

Wynik:

- Administracja Obamy zawiesiła starania o uzyskanie zgody kongresu na ratyfikację TPP, zanim prezydent elekt Donald Trump obejmie urząd, godząc się, że los TPP zależy od Trumpa i republikańskich ustawodawców.

D. Trump – „Ameryka First”,

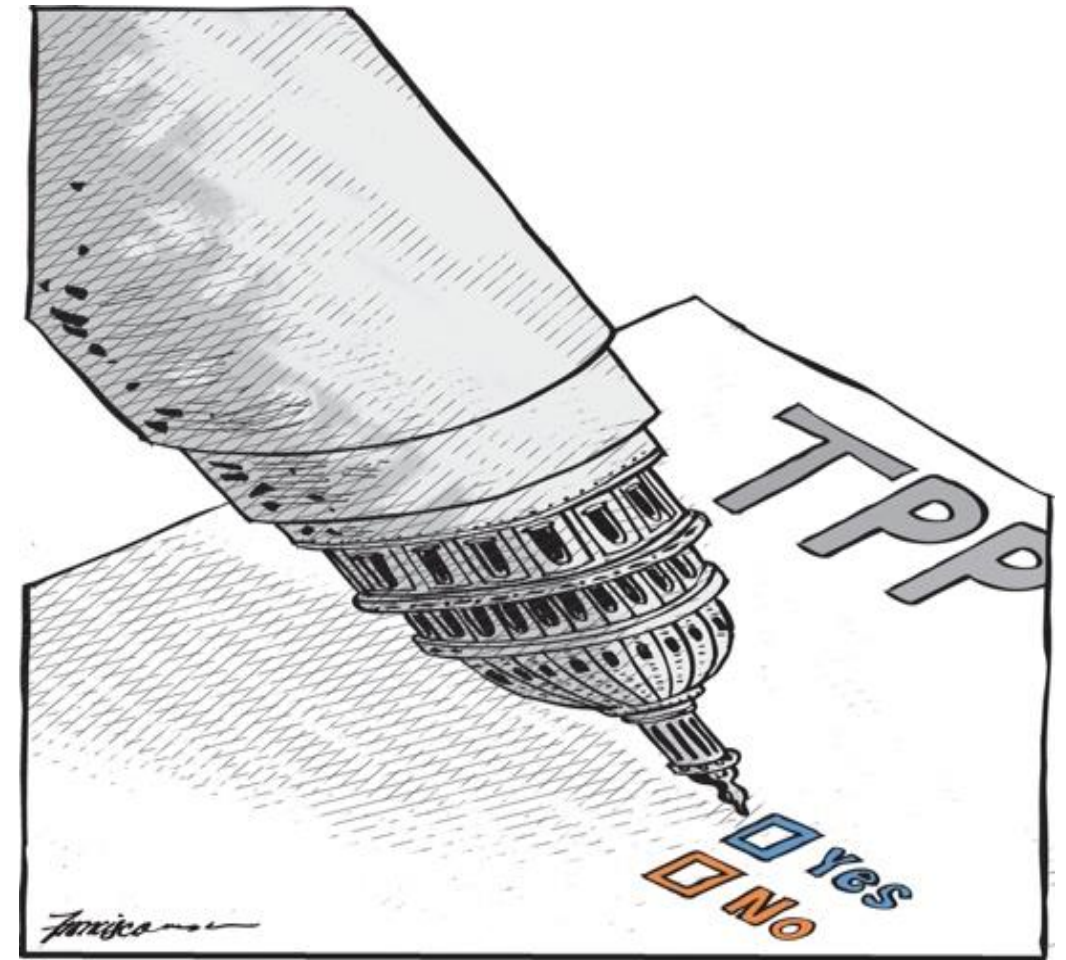
Po wycofaniu się USA z TPP region jako całość musiał dokonać przebudowy trajektorii integracji, już bez udziału USA. Efekt to podpisane 8 marca 2018 r. przez 11 państw porozumienie pod nazwą **Kompleksowe i Progresywne Porozumienie o Partnerstwie Transpacyficznym (CPTPP)**.

D. Trump - TPP - decyzje personalne:

- Wilbur Ross’ szef- Departamentu Handlu
- **Petera Navarro**, profesor ekonomii , znany krytyk Chin, szefem nowo utworzonej Narodowej Rady Handlu w Białym Domu .
- R. Lighthizer - Przedstawicielem USA ds. handlu.
- **Stevena Mnuchin** - [sekretarza skarbu](#) (pracował przez 17 lat jako bankier firmy Goldman Sachs, był współpracownikiem [George'a Sorosa](#). Jest założycielem [funduszu hedgingowego](#) o nazwie Dune Capital Management).

TPP - "meaningless" without US participation

- Mimo wycofania się USA , pozostałe państwa (TPP-11) niezmiennie dostrzegają w porozumieniu wielką wartość.
- Podjęte zostały inicjatywy na rzecz podtrzymania zapisów TPP w całości lub w części w porozumieniu CPTPP (bez USA).

D. Trump - polityka izolacjonizmu i jej prawdopodobnych konsekwencji

- Po wycofaniu się USA z TPP, w Azji rozpoczęła się debata nad polityką utożsamianą z hasłem America First i jej prawdopodobnych konsekwencji.
- Podczas szczytu APEC w Wietnamie (Đà Nẵng, listopad 2017 r.) D. Trump ponownie i zdecydowanie potwierdził, że **USA nie zmieniają stanowiska w kwestii TPP, proponując jednocześnie negocjacje bilateralnych umów handlowych.**
- **Eksperti:** Zamiast rozbudowy powiązań gospodarczych poprzez implementację wyśrubowanych standardów TPP, oznaczałyby atomizację i w istocie krok wstecz w procesie integracji.
- **Peterson Institute for International Economics**, P. Petri i M.G. Plummer, prezentowano opinię, że:

wycofanie się USA z TPP z jednej strony osłabia proces liberalizacji handlu międzynarodowego, ale z drugiej paradoksalnie umocnia determinację i racjonalność wysiłków na rzecz integracji w oparciu o megaregionalne porozumienia handlowe

Następstwa wycofania się USA z TPP

Chiny i Rosja zyskują na znaczeniu

Zostawiając azjatycką integrację gospodarczą Cn i Ru, USA osłabiały swoją więź z sojusznikami w regionie (Australią, Japonią). Dla wielu krajów w Azji perspektywa zbliżenia z Chinami.

- **TPP zapewniłoby ekonomiczny impuls także sojusznikom USA.**

Wietnam byłby w stanie lepiej wykorzystać wzrost kreowany przez eksport.

- Czy USA mogą ograniczyć ryzyko związane z upadkiem TPP?

Osiągnięciem Obamy było zawarcie dwustronnej umowy handlowej z Japonią. Zapewniło to "sojusznika", że Ameryka jest nadal zaangażowana w jej bezpieczeństwo i rozwój gospodarczy.

Skutki porzucenia TPP dla USA CD

- Na podstawie symulacji i obliczeń wskazywano, że **dochody USA w warunkach funkcjonowania pierwotnej wersji TPP byłyby większe o 131 miliardów dolarów rocznie, czyli o 0,5 % amerykańskiego PKB.**
- Nie uczestnicząc w porozumieniu, Stany Zjednoczone nie tylko rezygnują ze wspomnianych wpływów, ale również tracą **dotkniętych w wielu przypadkach skutkami środków odwetowych wprowadzonych przez Chiny**. Ponadto amerykańscy podatnicy poniosą koszty dziesiątków miliardów dolarów, koniecznych na **stworzenie funduszu pomocy**, m.in. dla sektora rolnego, który utracił niektóre rynki eksportowe.
- Zarówno administracja D. Trumpa z uwagi na politykę protekcjonistyczną, jak i Chiny, ponieważ wycofują się z reform zorientowanych rynkowo **uruchamiają trajektorię prowadzącą do odbudowy systemu bloków polityczno-gospodarczych.**
- Krytyk polityki administracji D. Trumpa i współautor strategii *Pivot to Asia - Pacific*, **Kurt M. Campbell**, analizując cele polityki USA wobec Chin na obecnym etapie podkreśla, że podstawowym **błędem realizowanej w długim okresie strategii angażowania się (engagement) w Chinach było założenie, że doprowadzi to do fundamentalnych zmian w systemie politycznym, gospodarce i ich polityce zagranicznej.** Administracja D. Trumpa ryzykowała podobny błąd, przyjmując założenie, że zmiany w polityce Chin osiągnięte być mogą na drodze konfrontacji. J.J.].

Kompleksowe Progresywne Partnerstwo Transpacyficzne jako zmodyfikowane TPP

- Podpisane 8 marca 2018 r. w Santiago de Chile przez 11 państw porozumienie pod nową nazwą - Kompleksowe Progresywne Partnerstwo Transpacyficzne (CPTPP), utrzymuje pierwotną umowę TPP w zasadzie nienaruszoną.
- W nowej odsłonie porozumienie utrzymuje zapisy TPP, wszystkie cele oraz zobowiązania układających się stron w płaszczyźnie dostępu do rynku. Zakres gospodarczego potencjału TPP-11, to 13,2 % światowej gospodarki, 15 % światowej wymiany handlowej oraz rynek wielkości 500 mln konsumentów. Faktyczne różnice między umową CPTPP, a TPP dotyczą trzech kwestii:
- zmieniono zapisy dotyczące wejścia w życie, gdyż pierwotnie wymagały ratyfikowania umowy przez USA. **Nowe porozumienie mogło wejść w życie po upływie 60 dni od momentu, gdy dokumenty ratyfikacyjne złoży sześciu z jedenastu państw – sygnatariuszy CPTPP (weszło w życie 30 grudnia 2018 r.);**
- Wszystkie kraje – zgodziły się zawiesić około dwudziestu zapisów TPP, z których większość została kiedyś wprowadzona na wniosek USA. Przykładowo wymogi dotyczące patentów na niektóre produkty farmaceutyczne, procedury rozwiązywania sporów między inwestorem a państwem, zakazy dotyczące nielegalnego pozyskiwania i handlu dziką fauną i florą oraz ułatwienia w zakresie przesyłek ekspresowych zostały utrzymane, ale regulacje te nie będą obowiązywać do czasu uzgodnienia przez sygnatariuszy, aby je aktywować;
- Zmieniono zapisy obligujące Malezję i Wietnam do reformowania państwowych przedsiębiorstw (SOE) oraz dotyczące uprawnień pracowniczych.
- W przededniu spotkania G-20 w Hamburgu (Niemcy), Japonia i UE poinformowały, iż utworzą blok handlowy o łącznym GDP ponad 20 bln USD, co egzemplifikowało postępującą izolację USA. Niemniej i przy tej okazji D. Trump wyraził jednoznaczną dezaprobatę wobec podstawowego dotychczas kanonu polityki w obszarze międzynarodowych stosunków gospodarczych, tj. wolnego handlu, zapowiadając nasilenie polityki akcentującej ochronę miejsc pracy w USA i przyjmującej za priorytet przełamanie deficytu handlowego USA.

Sprawa przystąpienia Chin do TPP

- Premier Li Keqiang oświadczył w maju 2020 r., że Chiny są skłonne rozważyć przystąpienie do największego paktu o wolnym handlu w regionie Azji i Pacyfiku, tj. CPTPP.
- Trzeba przypomnieć, że w wizji B. Obamy, TPP było ekonomicznym instrumentem strategii *Pivot to Asia*, mającym wystarczającą siłę, aby konkurować z aktywnością handlowo – gospodarczą Chin na Pacyfiku.
- W świetle powyższego Stany Zjednoczone konfrontowane są ponownie z potrzebą weryfikacji rozstrzygnięć o wycofaniu z TPP, do czego obligują zarówno interesy gospodarcze, jak i geopolityczne.

Regional Comprehensive Economic Partnership (RCEP) Agreement

15 NOV
2020

Signing of the agreement

World's largest free trade agreement

Comprising 30% of global GDP and about 1/3 world population

Key Benefits for Singapore Businesses

Trade in Goods

- On average, tariff elimination of about 92% of goods traded amongst RCEP Parties
- Additional preferential market access for specific products including mineral fuels, plastics, other chemical products, miscellaneous food preparations and beverages in selected RCEP markets such as China, Japan, Korea

Non-Tariff Measures (NTMs) Provisions

- Enhanced provisions that aim to bring down trade transaction costs for businesses

Rules of Origin

- Streamlined rules for greater flexibility to tap on preferential market access benefits
- With regional cumulation, businesses can take advantage of regional supply chains

Customs Procedures and Trade Facilitation

- Simplified procedures for more efficient clearance of goods, including release of express

Investment

- Commitments to prohibit performance requirements on investors
- Provisions to lock in future relaxation of measures and mitigate backtracking

Electronic Commerce

- More conducive digital trade environment and greater market access for businesses
- Enhancements in areas such as online consumer protection, online personal information protection, amongst others

Intellectual Property (IP)

- Businesses can obtain greater protection when venturing into RCEP markets. This includes protection for non-traditional trademarks such as sound marks and industrial designs
- Cost and time savings for businesses as a single patent or trademark application will be accepted across RPCs

Competition

Najważniejsze regulacje RCEP

Najważniejsze regulacje RCEP opublikowane przez australijskie MSZ i H sprowadzają się do niżej wymienionych kwestii:

- Zwiększenie możliwości dostępu przedsiębiorstw do regionalnych łańcuchów wartości
- Doskonalenie mechanizmów zwalczania barier pozataryfowych
- Zapewnienie możliwości rozwoju handlu usługami w całym regionie
- Ulepszenie przepisów dotyczących usług finansowych
- Wprowadzenie wysokich standardów w obszarze telekomunikacji
- Wspieranie ruchu ludzi związanych ze środowiskiem biznesowym w regionie:
- Wspieranie uznania profesjonalnych usług
- Poprawa otoczenia inwestycyjnego w regionie RCEP
- Nowoczesne przepisy dotyczące handlu elektronicznego umożliwią firmom i konsumentom czerpanie korzyści z handlu cyfrowego w regionie
- RCEP będzie wspierać konsumentów w środowisku cyfrowym, stosując zasady, które pomogą chronić konsumentów i ich dane osobowe w Internecie oraz zwalczać „spam”.
- Ustanowienie wspólnego zbioru przepisów dotyczących ochrony i egzekwowania praw własności intelektualnej w regionie RCEP
- Pełna ochrona prawa własności intelektualnej
- Zapewnienie platformy do poprawy otoczenia regulacyjnego i możliwości biznesowych w regionie RCEP
- Postanowienia dotyczące konkurencji
- Wspieranie rozbudowy potencjału gospodarczego i zdolności małych i średnich firm

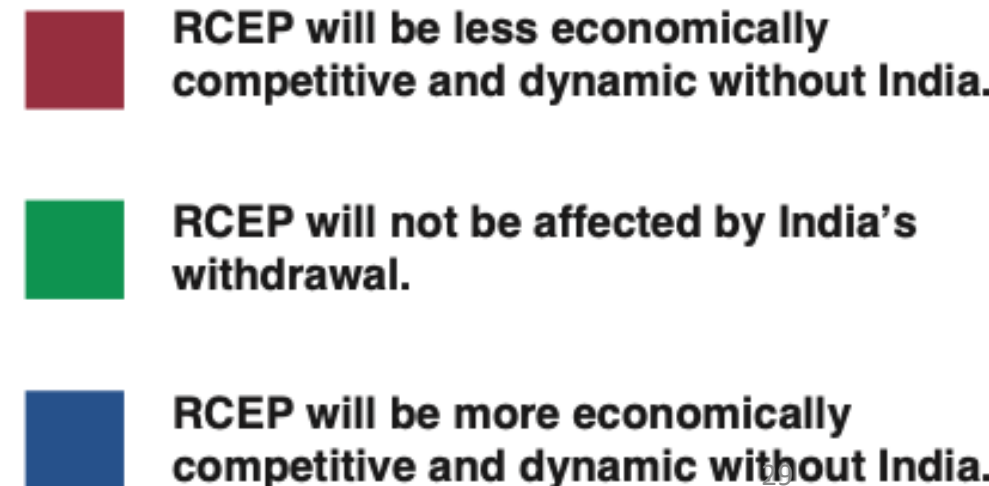
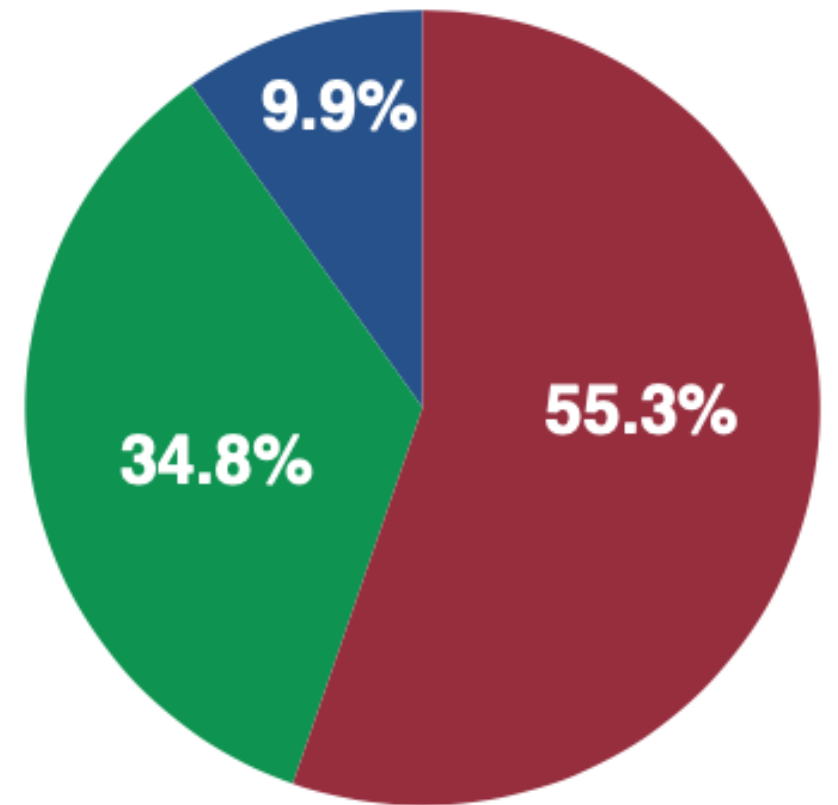
RCEP- wycofanie Indii i jego Skutki

Decyzja Indii o wycofaniu się w listopadzie 2019 r. z negocjacji RCEP:

- Szokowe reakcje wychodzące poza region;
- Drugi cios w wielostronne pakty o wolnym handlu, po tym, jak prezydent USA Donald Trump wycofał USA z TPP, na początku 2017 r.

RCEP bez Indii to nadal rozległy regionalny blok handlowy , w którym znacząca rola przypadnie Chinom, Korei i Japonii.

USA bez nowych inicjatyw zagrożone są stopniową utratą gospodarczej i politycznej siły w regionie.

RCEP - symulacja skutków

RCEP wymaga skromniejszych reform handlowych niż CPTPP. znaczne korzyści gospodarcze. dla Chin, ale także pozostałych sygnatariuszy.

Chiny, Japonia i Korea, trzy dominujące gospodarki Azji Północno Wschodniej generują w RCEP-15 ponad 80 % PKB.

- Wyniki symulacji sugerują, że udział Chin w RCEP zwiększy ich realny dochód narodowy o 100 miliardów dolarów w 2030 r., równoważąc około jedną trzecią negatywnych skutków wojny handlowej z USA.
- Japonia i Korea są drugim i trzecim co do wielkości beneficjent (dochód narodowy wzrośnie odpowiednio o 46 miliardów dolarów i 23 miliardy dolarów w 2030 r.

Prognozy

- Peterson Institute for International Economics (PIIE): RCEP pozwoli wygenerować 186 mld USD rocznie do 2030 r.,
- „The Global Times” : zwiększenie dynamiki wzrostu PKB w regionie Azji i Pacyfiku o 2,1 %.
- RCEP jest „żywym dokumentem”, co oznacza, że można go dalej dostosowywać lub ulepszać w bardziej ambitną umowę. Umowa jest projektem otwartym i może być dostosowana do zmieniającego się otoczenia w wielu obszarach, (gospodarka cyfrowa, odporność regionalnych łańcuchów dostaw).

4 listopada 2019 r. Bangkok negocjacje tekstu umowy RCEP zostały zakończone.

- Przywódcy krajów RCEP ogłosili 4 listopada 2019 r. podczas szczytu w Bangkoku, że negocjacje tekstu umowy RCEP zostały zakończone. Rok później, 15 listopada 2020 r., w trakcie 37. szczytu ASEAN, umowa została podpisana.
- RCEP jako największa umowa handlowa na świecie, pogłębi integrację gospodarczą i współpracę regionu Azji i Pacyfiku. RCEP demonstruje, że Azja stała się centrum światowego handlu, a w świecie po pandemii COVID-19 umowa ta odegra znaczącą rolę we wzmacnieniu regionalnego zarządzania handlem, a także w zwiększeniu przepływów handlowych i inwestycyjnych.

Obszar wolnego handlu Azja – Pacyfik (FTAAP) jako projekt integracyjny APEC

- **Geneza.** Idea utworzenia strefy wolnego handlu poprzez umowę *Obszar wolnego handlu Azja-Pacyfik* pojawiła się **po raz pierwszy na szczycie APEC w Santiago w 2004 r.**, wówczas jako dalekosiężna wizja adresowana zarówno do państw APEC, jak i WTO, z którą wystąpiły Stany Zjednoczone.
- Dwa lata później podjęto decyzję o przeprowadzeniu studium wykonalności tego projektu pod nazwą *Obszar wolnego handlu Azja - Pacyfik* (Free Trade Area Asia Pacific, FTAAP), jednak faktycznie nie wdrożono wówczas koniecznych działań i nie zdefiniowano mapy drogowej. Zaangażowanie USA nie zyskało poparcia innych państw, w tym Chin, które obawiały się, iż projekt ten może być wykorzystany przez Waszyngton jako narzędzi presji gospodarczej na kraje Azji. W tej sytuacji dyskusja na temat FTAAP toczyła się poza formalnymi strukturami APEC.
- W 2010 r. (szczyt APEC) ogłoszono, iż porozumienie o FTAAP winno się stać ogólnym układem o wolnym handlu łączącym inicjatywy RCEP oraz TPP.
- **Zainteresowanie i aktywność dyplomatyczna Chin.** Wystąpienie Xi podczas forum biznesowego APEC na wyspie Bali w październiku 2013 r. Xi Jinping zapowiedział wówczas, iż Chiny podejmą wysiłki, mające na celu stworzenie platformy współpracy obejmującej region Azji i Pacyfiku i „służącej interesom wszystkich państw APEC”. Ponadto zwrócił uwagę, iż zróżnicowany poziom rozwoju w Azji rodzi potrzebę elastycznego podejścia do kwestii implementowania regulacji poprzez udostępnienie zainteresowanym państwom opcji stopniowego wprowadzania niektórych wysokich standardów porozumień.
- Aktywność Chin wokół FTAAP - przejaw dążeń do przejęcia inicjatywy poprzez konkurencyjne posunięcie wobec TPP (postrzeganego jako perspektywnie kluczowy instrument polityki USA w regionie).
- W kwietniu 2014 r. Chiny potwierdziły zamiar wdrożenia działań na rzecz porozumienia o wolnym handlu obejmującego obszar Azji i Pacyfiku. Zaproponowały powołanie grupy roboczej z udziałem przedstawicieli rządów, środowisk biznesowych i akademickich, mającej przeprowadzić studium wykonalności projektu FTAAP, tj. zdefiniować potencjalne korzyści i zagrożenia oraz ocenić funkcjonowanie bilateralnych umów o wolnym handlu, a także zbadać, czy projekt cieszy się niezbędnym poparciem oraz określić termin rozpoczęcia negocjacji. Realizacja tych zapowiedzi nie wyszła jednak poza fazę konsultacji, do szczytu APEC w Pekinie w listopadzie 2014 r.

Obszar Wolnego Handlu Azja – Pacyfik (FTAAP)

FTAAP kluczowe posunięcie APEC

Reakcje na projekt

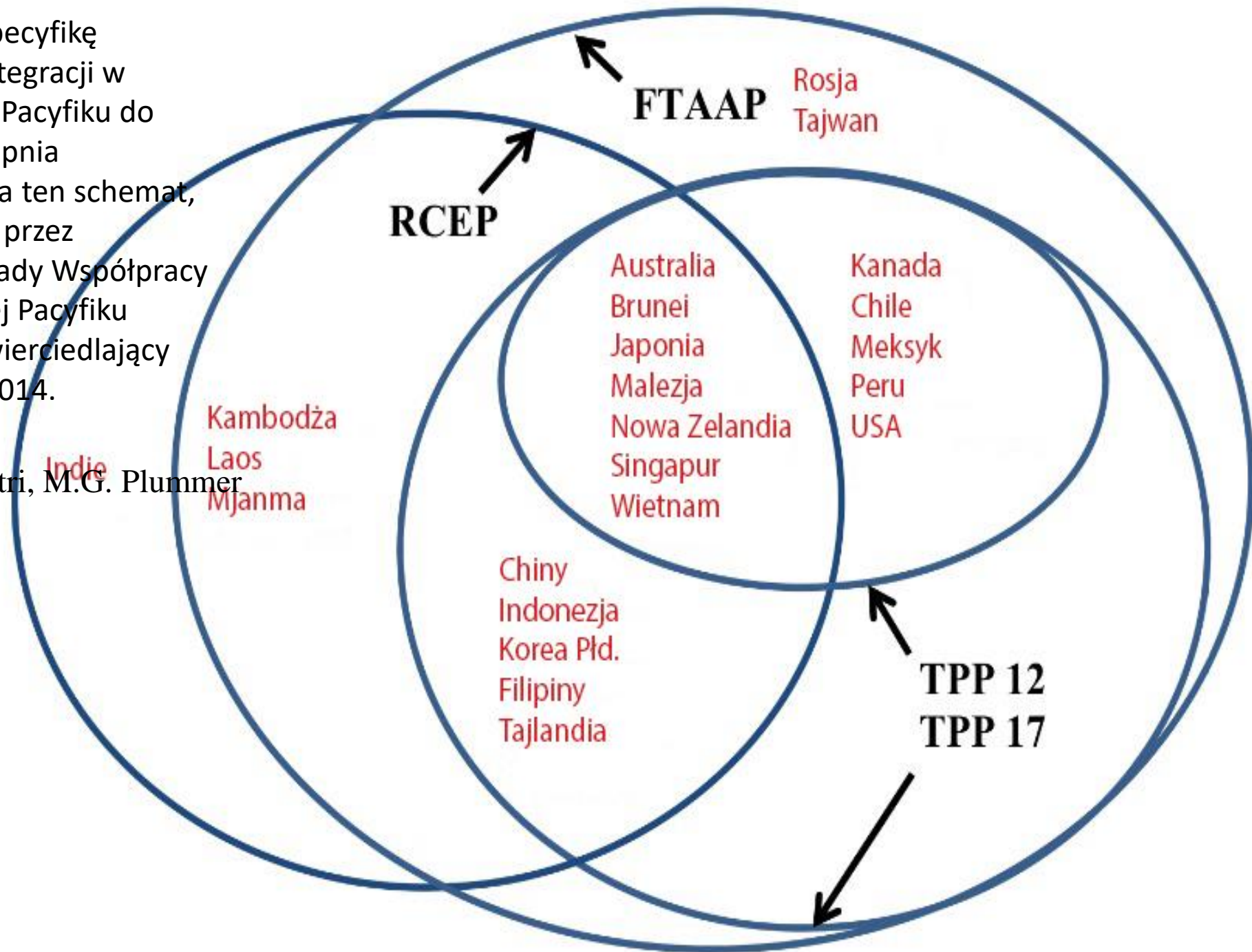
Jest nieodzowne zakotwiczenie gospodarek państw APEC w jednej dużej strukturze opartej na różnorodnych rozwiązaniach umów o wolnym handlu. TPP z wiodącą rolą USA, ale bez udziału Chin oraz RCEP z kolei z główną rolą ugrupowania ASEAN, ale i Chin, natomiast bez udziału USA. Oba projekty postrzegane były jako czynniki wsparcia w strategicznej rywalizacji w regionie Azji i Pacyfiku między Chinami i USA.

Stworzenie wokół wybrzeży Pacyfiku strefy wolnego handlu pod nazwą *FTAAP* postrzegano w wielu krajach jako posunięcie jednoczące 21 państw - członków ugrupowania APEC.

USA: *FTAAP* nie podważa w jakikolwiek sposób projektu TPP, jednakże priorytetem ich polityki pozostaje TPP. Jednocześnie odrzucono podnoszone niekiedy przez obserwatorów supozycje, iż USA mają zasadnicze, motywowane względami natury strategicznej, zastrzeżenia wobec planów tworzenia Azjatyckiego Banku Infrastruktury i Inwestycji

- Gdyby wizja *FTAAP* stała się rzeczywistością, obszar wolnego handlu objąłby 2,7 mld mieszkańców (40 % ludności globu ziemskiego), z łącznym GDP w wysokości 39 bilionów dol. (60 % globalnego GDP) oraz 50 % globalnego handlu.

Zawiłości i specyfikę wektorów integracji w regionie Azji Pacyfiku do pewnego stopnia odzwierciedla ten schemat, sporządzony przez ekspertów Rady Współpracy Gospodarczej Pacyfiku (PECC), odzwierciedlający stan z roku 2014.

Źródło: P.A. Petri, M.G. Plummer

Konkluzje

Negocjowane w drugiej dekadzie XXI w. projekty megaregionalnych stref wolnego handlu, w tym zwłaszcza TPP, RCEP, FTAAP i do pewnego odzwierciedlały:

- z jednej strony kierunki integracji gospodarczej w regionie Azji Pacyfiku, a z drugiej
- od początku tworzyły przestrzeń rywalizacji wielkich mocarstw, konfrontowanych z zaostrzającymi się sporami terytorialno-morskimi w regionie, zarysowującą się wizją sino-centricznego porządku w Azji czy japońską strategią, mającą na celu odbudowę pozycji regionalnego mocarstwa.
- Rozważana, choć mało prawdopodobna, akcesja Chin do TPP, zyskuje na realności w warunkach powstałych po podpisaniu CPTPP, w którym nie uczestniczą obecnie Stany Zjednoczone.
- Potwierdza się tym samym teza wielu ekspertów, w tym także moja, iż decyzja Donalda Trumpa o wycofaniu USA z TPP była posunięciem, które w istocie obiektywnie służyło interesom Chin i mogło być przez nie dyskontowane.
- Kraje ASEAN znalazły się w ten sposób w trudnej sytuacji konieczności określenia swojego stosunku do rywalizujących stron.
- **Chiny XXI w. mają silny wpływ na:**
 - strukturę systemu międzynarodowego i strategiczne stosunki sił głównych,
 - bezpieczeństwo międzynarodowe, dynamikę polityczną i bezpieczeństwa w Azji,
 - wzorce transgranicznej działalności gospodarczej (FTAAP, RCEP, BRI, AIIB, CICA- Conference of Interaction and Confidence-Building Measures in Asia).